

Політичні аспекти сталого розвитку суспільства

Валерій Денисенко,
доктор політичних наук,
завідуючий кафедрою теорії та історії політичної науки
Львівського національного університету
ім. І. Франка

*Кіндратець О. М. Політичні детермінанти сталого розвитку:
Монографія. – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2007. - 256 с.*

Дослідження проблеми сталого розвитку не втрачають актуальності, оскільки від її вирішення залежить виживання людської цивілізації. Сталий розвиток дозволяє забезпечити потреби нинішніх поколінь, але при цьому не створює загроз інтересам поколінь наступних.

Нині до функцій, які виконує політична система, належить створення умов для сталого розвитку суспільства. Формування його моделей, розробка механізмів управління соціально-економічним розвитком з метою забезпечення його сталості, розробка показників сталого розвитку є завданням політичної системи, зокрема, держави як основного інституту політичної системи. Здійснювати цю функцію, як і інші, політична система може за умови її сталості. В умовах перманентних політичних криз управління суспільством, яке б забезпечувало сталий розвиток, стає неможливим.

У першому розділі книги автор розглядає теоретико-методологічні засади теорії сталого розвитку, етапи її еволюції. О. Кіндратець наводить численні визначення поняття „сталий розвиток” і дає власне визначення поняття „сталий політичний розвиток”. Багато уваги в праці приділяється синергетичному підходу до вивчення сталого розвитку суспільства. Досліджуються порядок, хаос, ентропія та їх прояви в політичній сфері життя. Аналіз показує, що політична система може зберігати сталість і при цьому змінюватися, розвиватися.

Окремий розділ книги присвячений вивченню особливостей та умов адаптації суспільства до інституційних змін в умовах модернізації. Ефективність політичної системи залежить в значній мірі від гнучкості інституційної структури, її здатності пристосовуватись до змін і забезпечувати сталий розвиток. В ході модернізації відбувається ускладнення інституційної системи. Виникнення неформальних інститутів

є проявом солідарності, яка виступає важливим джерелом соціальної інтеграції. Але групова солідарність може ставати на перешкоді суспільній солідарності. Витіснення формальних інститутів неформальними – один з найбільш поширених наслідків поставторитарних трансформацій.

Значну увагу автор приділяє вивченню ролі держави і громадянського суспільства в забезпеченні сталого розвитку. Державу, здатну забезпечити верховенство права, інтеграцію, консолідацію суспільства, визначити стратегію розвитку, запобігаючи гострим, руйнівним соціальним конфліктам, автор визначає як сильну державу. Така держава співпрацює з громадянським суспільством, створює умови для його розвитку.

Підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень робить систему більш відкритою, здатною швидко реагувати на виклики. Консолідацію суспільства автор називає однією з умов сталого розвитку. Наслідком консолідації є формування народу, політичної нації, встановлення балансу інтересів різних соціальних груп, інституційне закріплення демократичних правил гри. В умовах незавершеного демократичного транзиту важко досягти консолідації суспільства. В Україні розкол в еліті породжує ціннісні конфлікти в суспільстві. Такі конфлікти свідчать, що транзит ще не завершився.

У праці аналізуються причини і наслідки розмежування українського суспільства та можливі шляхи його подолання. Одним із засобів подолання розмежування суспільства є створення широкої коаліції, укладання пакту. Однак в Україні ці форми виявились або неможливими, або неефективними. Пояснюється це несформованістю культури толерантності.

Окремі країни, в тому числі й Україна, є елементами світосистеми. Сталий розвиток світосистеми впливає на сталий розвиток країн. Автор розглядає різні точки зору щодо можливості глобального управління, створення світового уряду. Розглянуті теорії світосистеми засвідчують брак єдиних уявлень про її майбутній розвиток. Глобальні проблеми є викликом сучасності, вони впливають на долю всього людства, тому й вирішуватися мають спільними зусиллями, а це передбачає узгодження дій різних країн, їх рівноправне співробітництво.

Окремий розділ присвячений Євросоюзові як прообразу майбутнього світоустрою. Однак в ЄС існують як досягнення в побудові суспільства сталого розвитку, так і проблеми, які ще потребують вирішення. Багато уваги автор приділяє міжцивілізаційним суперечностям в ЄС, загрозам демократії. В монографії розглядаються особливості європейської системи безпеки, перешкоди на шляху євроінтеграції України та засоби їх подолання.

Дослідження О. Кіндратець особливо актуальне для вирішення проблеми сталого розвитку сучасного українського суспільства. Рекомендації і висновки, викладені в монографії, мають не тільки теоретичне, але й практичне значення.